Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

DANMARKS STUDIEKREDSFORENINGS SKRIFTER

Pris 50 Øre.

INTRODUKTION TIL LÆSNING AF

THORKILD GRAVLUND

VED CAI M. WOEL

(SÆRTRYK AF »LÆSNING« NR. 5, 1928)

KØBENHAVN 1928
I KOMMISSION HOS EINAR HARCKS BOGHANDEL

Thorkild Gravlund.

1903 — 22. September — 1928.

I dette store, mangesidede og rige Forfatterskab er det Folket og Landet, det har ligget Digteren paa Sinde at skildre. Ofte har han mødt Glosen „ypperlig Folkelivsskildrer" og har dermed ligesom været placeret i et lavere Plan. Det skyldes manglende Forstaaelse af det Værk, Thorkild Gravlund gennem Aarene har skabt. Ganske vist er det Folket, dets Sæder og Skikke, dets Liv i forskellige Former, der er det ydre Skelet, men Gravlund giver det Kød og Blod. Af Leret former han Liv.

Folkets Sæder og Skikke skifter. Tiden gaar over os og forandrer os — og Landet. Men bag om alle Fremskridt er der det Egentlige, dét, det Hele gror frem af: Ophavet, Oprindelsen, Karakteren, Aanden, alt det Uhaandgribelige, der stadig *er* og vil blive ved at være, dybt under Tidernes Skiften.

Hans Syn er baade nyt og gammelt paa en Gang. Han er reaktionær, men bygger sine Meninger paa dét, der er dybest i Nationen. Han fører det Gamle over i en ny Tid paa en ny Maade: „Modsat Folketroen er alt, hvad der læres nu. Slægten skal stige fra en usselig Vild til et ukendt menneskeligt Højdemaal, i en evig Udvikling, lærer vi nu. Vi kommer ikke fra Kæmper (Stenalderfolkene) men fra Aber — eller noget lignende — og vi er i Aanden meget større end vore Fædre".

Denne Visdom er ikke Thorkild Gravlunds. Alt, der henføres under dansk Kultur, og som har sin Rod tilbage i det Forbigangne, Formerne, der skabtes, og som man levede paa, dét, der ligger bag Kunst og Aandeliv, og som moderne Videnskab længe har forsket og ofte har paavist, som Tidens Interesserede har Sans for at bevare, alt dét, der forlængst tilsyneladende er gaaet under, forsvundet i Tidens Støv under henfarne Slægters sløve Stræben, dette er det, Thorkild Gravlund efterlyser og paaviser. Dét, der interesserer ham, er dette: hvor dybt forbundne er Nutidsmennesker med dét, der har været, hvor dybt skatter vi til de gamle Tider, hvor meget af vor Sjæl og Aand har vi taget paa Borg hos dét, der gik under, og hvordan formes Tilværelsen for de, der rykker sig selv op af det Traditionsbundne og kaster sig ud i det Nye.

Livsevnen vejes. Resultaterne opgøres. Der er med andre Ord mere end en Venden tilbage i dette. Der forsøges at finde ind til Folkets inderste Nerve, Sindets dybeste Gemme, Grundlaget, hvorpaa vi Alle lever, og som er vor Forudsætning for Liv. Kan vi se bort fra vor Oprindelse og give os helt over i det Nye og lade haant om dét, der i Aartusinder var vor Livsbasis. Bliver vi rigere, mere lykkelige, mere livgivende, eller hjemløse og splittede, oprykkede og rodløse. Det er Tidens Værdier, der maales med Fortidens Maal, og nok saa meget for Fremtidens som for Fortidens Skyld.

Dette maa erindres.

Hvorledes giver Thorkild Gravlund os nu dette Livssyn, hvor og hvordan møder vi hans Tanker. Forfatterskabet falder i to Dele, en literær og en folkepsykologisk, nøje forbundne og dybt adskillige men med en mærkelig stærk Struktur og helt Syn, ført igennem efter en stort anlagt, sikkert ubevidst, Plan.

Den literære Del af Forfatterskabet giver os den dybeste Glæde. Livet møder os i dets mange Former. Daarende stiger Landets Ælde mod os, og falmede Tiders Visdom faar ny Gyldighed. Og samtidigt fornemmer vi det Nærværende. Stridsomt og slidsomt, glædesløst og splittet, til det løftes og forløses.

Hverdagshistorier om Mennesker, fødte i Nutiden, men svøbte i Fortidens Svøb, skæbnetunge er disse Værker, fulde af skjult Liv. Men ogsaa det Aabenbare møder os: Sjællands flade og bugnende Marker ned mod den aabne Strand, sjællandske Bønder, Husmænd og Storfolk, Landsbyerne og Smaakøbstæderne, Tiden og dens Skiften: Højtid og Fest, Fødsel og Død, alt dette rummer hans Beretninger. Det enfoldige Liv i Slid og Kamp for Brødet, Penge og Kærlighed, alle Livets mærkelige Modsætninger mødes. Himlen og de lyse Morgener paa Landet, de første Fugles søde Fløjt, de tyste Aftener med Duft af blomstrende Hyld. Markernes bølgende Afgrøde suser svagt i vore Øre. Det sunde Land, Rigets Rigdom — med den barske Vind og den naaderige Sol, de vide Agre, Stranden og det friske Hav.

Den folkepsykologiske Del af Forfatterskabet er blevet til i Kraft af Thorkild Gravlunds særegne Evner til at se og lytte. Se paa de døde Ting og se dem i Sammenhæng med Tiderne. Høre de Levendes Tale og lytte sig ind i Sindet, dybt ind bag Væsen og Form.

Hans aandshistoriske Forfatterskab er skabt af hans folkepsykologiske Synspunkter. Det er omstridt og forkættret, lovprist og løftet, og saa er det i sin Helhed baaret oppe af den primitiveste Simpelhed i Opfattelsen: Riget, som det har været fra fordums Tid, fra Arilds Dage — saaledes skal det blive i al Evighed, — Dit og mit! Derfor maa vi elske det.

Frem af Forfatterskabet rager tre Bøger, („Sognet", „Helligdommen" og „Vætterne"), — skønt det er vanskeligt at foretrække den ene for den anden, de er alle skabte af en stor Digter, og givet til os af en rig Aands Overskud og Varme.

Med „Sognet" havde Thorkild Gravlund sit kunstneriske Gennembrud, og denne Trilogis sidste Bog „Nilavs", førte for alle Tider Gravlunds

Navn over i Literaturen. Det er Bogen om den sjællandske Landsby med Tilliggende, Beretningen om det lille Samfund i Samfundet med de Brydninger, der findes mellem Rig og Fattig, med Kampen med „den ny Tid", der modtages med Mistro, men som sejrer og langsomt giver Tilværelsen nye Livsformer.

Jord og Slægt, Dagligtliv og Højtid. Den gamle Gaardmand, Nilavs, der paa sine sidste Dage ligesom holder alle Sognets Skæbnetraade i sine redelige Hænder, formaar i sin erfaringsmæssige Visdom, hvis Dybde og Uselviskhed fortæller om en gammel Kultur, at se ud over sig selv til de andres Tarv. Han føler, at det er omsonst at stampe mod Brodden: den ny Tid. Ganske vist maa man ønske, „at det maa være, som det er, og blive som det var", men man maa bøje sig under de haarde Love.

Billedet af Nilavs er tegnet med faa Streger og dog saa levende, at man ikke er i Tvivl om, hvorledes han er: paa eengang baade en ydmyg og en selvfølende Mand, en enkelt og sund Natur, med Foragt for alt Forlorent. En jævn Mand, men sikker, uimponeret af studerede Byfolk. Nilavs bevarer sit Lune til allersidst. Selv hvor Begivenhederne fordrer Alvor, lever Smilet stadig i hans Øjne, og derved vokser Skikkelsen i Fylde og Kraft. Og omkring denne centrale Skikkelse flokkes de mange andre Mennesker fra Byen, Sognets Folk, og Alle lever de i Skildringen, der i sidste Bogs Slutning samler sig og stiger i simpel Skønhed.

„Helligdommen" er *Ungdommens Bog* i Forfatterskabet.

Helligdommen er mere end Kirken. Det er Minderne fra Barndoms Dage, hvor Mette, Hans og Lille Niels leger paa Kirkegaarden, mens Stine Ringers stilfærdigt pusler om mellem Gravstederne med Spade og Rive. Men Helligdommen er ogsaa Kirkens milde Tro, der for Mette er Dagenes Indgang og Udgang i det stille Liv paa Kirkegaarden under de høje Træer, hvis Blade falder i de lyse Septemberdage, ogsaa naar Sneen ligger hvid og haard i Vinterens Tider, og naar Vaaren bebudes af de første Blomster i Gravenes sorte Muld. —

Barndommens lykkefyldte Fred, den uforstaaede Lykke, der er i de rolige Dage, jævnt henglidende i hinandens Spor, men i Rad og Række kædede til hinanden og bliver Aar, lyse Aar med Sindets Fred og Fjernhed at tænke paa, naar man ser tilbage. Det er en Beretning om de Smaa. Det hele er smaat, Byen er saa lille, som kun en sjællandsk Landsby kan være, og Livet pusler afsted. Liv leves, hver har sine Byrder, een Lyssind og Lettro, een Tungsind og Besvær med Himlens Naade. Og hos Ungdommen møder vi de forskellige Sind. Mette er tryg og hjemkær, Hans fuld af Uro og Higen mod det Æventyrlige. Hans Færd i det Fremmede og Hjemkomsten til den lille By, der nu synes ham endnu mindre. Umuligt kan han leve dér. Gaarden sælger han, men Mette vil ikke med. For at holde paa ham, giver hun sig hen til ham, men han rejser. — Kort fortalt, Handlingen i denne besynderlige Bog, mere ægte og stilfærdig end „Ved Vejen". Tidens Rastløshed og Pengejag, dens Hast efter Omsætning og dens liden Værdsættelse af de virkelige Værdier. Paa den ene Side Fremmedlandet med Dollars og Ære og modstillet hermed Ringerhuset bag Kirkemuren, hvor Barndoms

blide Dage randt. Aarstidernes evige Skiften, der aldrig aflader. Blomster af Mulde og Bladene, der fyger: dette er det Helligdomsdejlige. I Sindet Billedet af en solfyldt Landsby med smaa Huse, en hvid Kirke, omgivet af susende Elmetræer. —

„Vætterne", „Guds Mø" og „Jærnbyrd" er Forfatterskabets sidste literære Trilogi, en ny Fase, vanskelig tilgængelige, skæbnetunge og fulde af skjult Liv, Sagn og Overtro, mærkeligt sammenspundet med moderne Menneskers Livsformer og Tankesæt.

Menneskene er Trolde og Varulve; de onde Magter tager deres Sind, Skæbnen er over dem. Dét, der sker, sker. Tanken om Hjemstavn og Slægtsfølelsen lever i os, ubevidst som Jordvætter, der siger os, at her er vi hjemme, giver os Tryghed og Fred. Bogens Tone er sælsom. Den er som et Landskab, man ser i et Kalaidoskop: fjerne Træer og Huse bliver levende. Træerne bruser i Blæsten, i Huset lukkes Vinduer, og Dørene gaar. Mennesker, man kender godt, men som man alligevel aldrig har set før, kommer ud og gaar én i Møde.

Mange og forskellige Mennesker befolker disse Bøger. Land og By veksler. Eja, Hovedpersonen, er byfødt, men har sin Rod i Landet. Hun kommer til Kroen som Feriebarn og vender som Voksen tilbage, for gennem forunderlige visionære Hændelser at blive den samlende, der aandeligt bærer Jærnbyrd for Sognets Folk. Alt er Uro og Opløsning. De Oprykkede, de Rodløse, Ofrene for Udviklingen og Tiden, kommer os ind paa Livet. Fortabte og fortumlede føjter de rundt og ved intet Raad, kender ikke Tid og Sted, skjulsøgende og sky, og dog saa lette at faa med, om der gaves Lise for dem. Kun hos Eja er Fred og Dvælen. Med sin dybe Forstaaelse af de nationale Værdier har Thorkild Gravlund skabt disse Bøger. De er mere end „Sognet", mere end en vemodig og humørfyldt Skildring af Landsmænd. Det er ikke Hjemstavnsliteratur i egentlig Forstand, men et Stykke Aandshistorie, givet i skøn digterisk Form. For engang Skyld et Mesterværk i dansk Literaturs store Fattigdom.

Men udenom og imellem de her særligt fremhævede Bøger i Forfatterskabet finder vi de mange andre: „Øen", den første og friskeste af alle Gravlunds Bøger, Skildringen af Fiskerens stridsomme Liv, og „I gamle Essinge By", hvor Gravlund for første Gang tager Tag med Tiden og dens Brydninger. Saa følger de friske og frodige Bøger: Jættebroen, Ellefolket — Bagstrævernes Bog — Kong Tjod, der alle fire bærer Undertitlen: „Stranden rundt". De to store Romaner „Troldkedlen" og „Flintenstens Ole" og de to nationale Bøger: „Alfarveje og Bedesteder" og „Voksebro", der hver paa sin Maade belyser Folkets Nationalfølelse. Novellesamlingerne har et stort Tidsspring mellem sig. „Vejrbilleder" (1908) og „Byens Folk" (1926). Den knappe Form behandler Thorkild Gravlund med særlig Mesterskab. I faa Linier faar vi et Tværsnit af Tilværelsen og Menneskene. Man ser dem for sig gennem de skridende Aar, en Livsskildring i ti Linier, maaske en halv Side.

Det bærende i disse Bøger er Menneskeskildringen og Sproget. Et stort Galleri af forskellige Typer, der samtidigt er levende, staar i Miliøet, hvor de skal, hentede allevegne fra, givet med den naturlige Sim-

pelhed, der helt er Kunst. Og ingen nyder særlige Forrettigheder, alle er opfattede med samme Varme, hvad enten det er Unge eller Gamle, Fattige eller Fornemme. Dog ejer maaske de farende Fiskere og de Fattige mest af Gravlunds Hjærte, de og saa Kvinderne. I „Øen" møder vi gamle Børtt Bendt og hendes Kærlighedshistorie, en enfoldig Fortælling om Livets Gang, om dét, der bliver til den, der maa tage til Takke, naar de lyse Forventninger ikke opfyldes. Og Ane Per Røns, Fiskerkonen, Madmoderen i det lille Hjem, hvor hun raader med smaa Midler og samtidig tager Vare paa Garn og Kroge og bøder Tøj. Hun maa vide, hvor alting er, naar Mændene skal paa Farten. Hun er en lille hurtig Kone, født Slider, uden særlig fremragende Evner, men den egentlige Styrer og Opholder af Hjemmet, naar Manden bliver tulsom og ikke giver Agt paa noget. En sikker Mening om Alt har hun, og en sær Evne til at sætte den igennem, selv om ingen spørger hende — og saa dog altid i de „betydelige Øjeblikke", hvor de vigtige Bestemmelser tages, vidende om sin Stilling, og først naar Far spørger hende, giver hun sit Besyv med. Med en ren og dyb Følelse for sine, enfoldig, men stærk, med en umiddelbar Visdom og et Sind uden Svig, henter hun sig Trøst i de svære Stunder hos sin blaa Veninde, Kaffekanden, saaledes er hun givet, Kvinden, der bag sin Mands sære Snak og Tidsspild med Politik og Arbejdshensyn, som hun ikke forstaar og har liden Respekt for, mere end nok optaget af sit, Realiteterne: Mad og Drikke, Klæder og Børn.

Vi træffer hende ofte hos Gravlund, og altid er hun ens og *maa* være det, for uden hende blev de smaa Hjem ikke Hjem. Hun er i „Kong Tjod", i „Nytaar" og „Bagstrævernes Bog", i „Voksebro", „Ellefolket" og „Flintenstens Ole", ja, i dem alle, under forskellige Iklædninger, men hun er dér. Gravlund kender hende godt og ved om hendes Betydning, og ingen Steder er der rejst Kvinden skønnere Runer. Her er ikke Tale om Stemmeret eller „Lighed i Løn", eller hvad anden moderne Hjernespind, Kvinder nu om Stunder faar Tiden til at gaa med, mens Hjemmene ødes, og Splid og Splittelse holder Indtog. Den gamle Tids Kvinder bar deres Byrder med Smil og Humør, og havde under Kampen Tid til Ømhed og Glæde over dét, der havde været, men som nu var forbi. Minderne om Ungdommens Skønhed og sødmefyldte Øjeblikke. De bøjede sig lydige for Aarene, der ikke gik sporløst over dem, og de stillede ikke Krav om at være ligesaa unge, naar de blev tres, som da de var tyve. Dét forstod de, at hver Tid har sin Skønhed, sin Værdighed.

Ogsaa de unge Kvinder møder vi: Deres Forelskelse og ubehjælpsomme Kærlighedssammenkomster — afhængige af de skiftende Aarstider. Angsten for Folkesnak kyser dem ind i Karlekamrenes trange Rum, der ligger for Enden af Kostalden, og hvor Stormens Hyl blander sig med Køernes Gumlen. Her mødes de med kejtede Kærtegn og mangelfulde Udtryk for deres Følelser. Foraaret og Sommeren gør dem friere. De færdes under den natmørke Himmel og bliver tavse i deres Betagelse. Med dyb Indleven og Forstaaelse er disse Skildringer skabte. Ofte er de modstillede, de unge og de gamle Kvinder, som i „Alfarveje og Bede-

steder" eller i „Bagstrævernes Bog", hvor Marlinde regerer med sin Rasmus, der stædigt holder med Datteren Margredt. Skønnest er Eja i „Vætterne I—III", men ogsaa Maren i „Sognet", den fattige Pige, der sidder snydt og ensom ved sin Ungdomselskedes (Nilavs) Seng og giver ham hele sin Nensomhed og Tilgivelse. Der er over dem Alle en egen Rankhed og en blid Hengivelse, der mærkeligt veksler. Stoute Skikkelser, som Aan fra Alsinge (Alfarveje) og Kvinderne i „Jættebroen", hvor Gravlund maaske skriver smukkest om dem, og blide og blonde Kvinder som Mette (Helligdommen), Eja og Boel i „Ved Verdens Ende".

Mændene er mange og dybt forskellige, først af Stand, ogsaa af Sind og Tid.

Den gamle Bondeskikkelse er ofte givet og stærkt varieret. *Nilavs* lidt slatten til Arbejdet, men fuld af Kommers og Humør, altid parat til at gøre Nar af Folk og være med til alle Pussenstreger, og dog samtidig en Mand af Alvor og Mening og med et stort Hjærte. Hans Naragtighed er en Form for Generthed. Han ynder ikke Tak for gjort Gerning. Han har Byens Tillid, hans Ord er en uskreven Lov, der nødigt overtrædes.

Espen Jørren i „Bagstrævernes Bog" er ogsaa en saadan Sognekonge, men dybt forskellig fra Nilavs. Trykket af Alvor, besværet af et tungt Sind, føler han egentlig kun Lise og Lettelse, naar han gaar paa de skraanende Agre og kører Ploven mod Stranden. Da kan han holde i Plovfurens Sving og se sig ud over Havet, *se* Sol og Fugle om sig og føle Livets Rigdom. Men i Mænds Lag, gælder hans Ord mere end Nilavs', ja, blot en Mine er nok til at Samlaget forkaster enhver Tanke om noget, Espen Jørren maaske vilde misbillige. *Per Enevolds* fra „Ellefolket", ogsaa en gammel Storbonde, er af helt andet Stof. Han er nok en Bonde med alle Bondens Egenskaber, men han er inderst inde i sit Væsen mærket af Overgangen. Tiden har smittet ham. Modstræbende gaar han det Nye imøde, men han *gaar* det imøde; han finder sig til Rette med Tiden og lader sig let imponere af dens Mænd, ganske modsat Espen Jørren, der sætter hele sin Autoritet op mod „dem udefra". Per anstrenger sig ikke med Arbejdet paa Gaarden, det passer sig selv og gaar sin vante Gang (han er ikke paa nogen Maade Fremskridtsmand) og han finder sig ogsaa, efter at have afstaaet Gaarden, veltilpas med lidt Pillearbejde i Laanekassen oppe i Byen, hvor han bor i *Hus*.

Den nye Tids Mænd faar vi kun faa Rids af. Hans i „Helligdommen" er en af de mest sympatiske. Men Smaakaarsmanden møder vi i næsten alle Former: Fiskeren, (oftest givet) Husmanden, Prangeren (herligt skildret i „Kong Tjod") Haandværkeren og Løsarbejderen. Og indenfor hver af disse Klasser en Rigdom af Typer. Fiskere fra „Øen", Poul Røn og Gammel-Per og Just. Stærkt i Slægt med disse er Flintenstens Ole (en af Forfatterskabets bedste Bøger) og Skipper Gomme fra „Jættebroen". Rasmus Krogsætter og mange, mange flere. Overgangsformerne (fra Landet til Byen) træffer vi i „Troldkedlen" (Sønnen) og i Ole i „Kong Tjod". Herlige Typer som Mads Vejrgab („Sognet") og Ole Pedder i „Nytaar" vil leve længe.

Ligesom Eja og Boel er nye Skikkelser med en ny Lød i Sind og Væsen, baade blide og stærke, ligesaa er Ejas mystiske Elskede fra „Guds Mø" og Per Valdemar fra „Ved Verdens Ende" nye Mandsskikkelser i Forfatterskabet: Bonden, der farer tilsøs i Aar og Dag og kun er hjemme paa faa og korte Besøg. Første Gang vi træffer dette Sind, mærket af Vold og Verdens Ve, er hos Anders i „Alfarveje", men her bliver det kun en Antydning og skal hellerikke være mere. Hele Skipper Anders Væsen forstaar vi i denne Smægten og Given sig hen i Halvheden. De to sidstnævnte Skikkelser er mere udprægede. Sømanden og den vide Verden modstillet Gaarden og Landets uflyttelige Ensformighed.

Hvis man vil forsøge at finde Aarsagen til, at alle Gravlunds Skikkelser er saa levende, virker saa friske, og trods Mangfoldigheden og Emnernes Nærhed staar saa skarpt i Læserens Bevidsthed, naar man til det rigtige Resultat, hvis man undersøger Sproget. Uden at være særlig forfalden til Brug af Dialekt, farver Gravlund dog sin Skildring med den, men ligesaa meget, ja sikkert mere, skyldes det den Tyngde og Dvælen, hans Sprog ejer. Ordstilling og Betoning er altid særegen og giver i faa Repliker Personens hele Væsen. En stor Replikkunst, skikkelsesdannende i saa høj Grad, at det forbavser én ikke at finde Skuespil i Produktionen.

Sproget er Gravlunds syngende Virke, Materialet, hvoraf han skaber. Det er gammel dansk Tunge, lutret og renset for fremmede Slakker. Og *om* Menneskene gror Miliøet op. Med lyrisk Vælde, der aldrig bliver Lyrik, rejser Landet sig, Byerne ligger tyste i Sommermørket, Bølgeskvulpet dønner svagt, Nat og Morgen, Vinter og Vaar, Danmark fra Hav til Hav og i Tiderne.

Blandt de folkepsykologiske Arbejder indtager det store Værk „Dansk Folkekarakter" en fremragende Plads, ja lægges endog til Grund for Universitetsforelæsninger en morsom og lunerig Bog, der burde læses af alle Danske, for Alle vil finde Glæde ved at fordybe sig i den. Sæder og Skikke fra henfarne Dage er her sanket i Hobe. Mange smaa Træk giver det fulde Billede. Karakterejendommeligheder for Rigets forskellige Beboere er nedskrevet og samstillet saaledes, at Forskel og Fællig tydeligt træder frem. Til dette Værk slutter sig nøje den uovertrufne „Landsmandslov" (1916) der udvider Rammerne fra „Dansk Folkekarakter" og giver et Indtryk af vore Landsmænds aandelige Love; ogsaa „Vi flokkes" (1927) hører til her.

De store folkloristiske Værker: „Danerloven" (1925), Fortolkninger og Betragtninger over vore ældste Love, deres Retfærdighed og Simpelhed, „Herredsbogen" (1927), hvoraf første Bind „Sjælland" nu foreligger, og andet Bind, „Nørrejylland" udkommer i 1928—29, giver en Skildring af de gamle Rigsenheder, Herredernes Historie, som Folket selv har fortalt den i stedfæstede Minder (Sagn). Dette stort anlagte Værk giver en Rigdom af Folkepsykologi og Viden om Landet gennem Tiderne. Det kan sammenstilles med Pontoppidans danske Atlas, og vil faa samme afgørende Betydning.

Endnu rummer dette store Forfatterskab en Række Bøger, hvortil der

henvises i den her medfølgende Fortegnelse over hele Produktionen. Pladshensyn har gjort det nødvendigt, at Omtalen af Størstedelen af Forfatterskabet er blevet meget summarisk og kort. For de Læsere, der ønsker mere indgaaende Besked, tillader jeg mig at henvise til min Bog: „*Thorkild Gravlund.* Arbejder og Indsats" (1927), ligesom Bibliografien „*Arbejder af Thorkild Gravlund*" (1928), der udkommer i Anledning af hans 25 Aars Forfatterjubilæum den 22. September, giver Besked om hele Produktionen i kronologisk Rækkefølge.

Sin Livsvisdom om Riget og Folket har Thorkild Gravlund ofte udtrykt, men næppe klarere og skønnere end i disse Ord, der kan bruges som en Afslutning paa denne Redegørelse:

„Vi er et Folk med en særlig Slags Drømme; den daadtunge Higen, der aldrig venter at vinde noget uden Møje, men af Møje venter sig alt."

Jægersborg, den 28. August 1928.

Cai M. Woel.

Kronologisk Fortegnelse

over

Bøger af Thorkild Gravlund.

Øen. 1903. Roman.
I gamle Essinge By. 1905. Roman.
Vejrbilleder. 1908. Noveller.
Dansk Folkekarakter. Sjællændere og Jyder. 1911. Folkepsykologiske Studier.
Dansk Folkekarakter. 1914. Fynboer. Folkepsykologiske Studier.
Sognet. 1915. Roman.
Landsmandslov. 1916. Folkelige lagttagelser.
Vejrgabet. 1917. Roman.
Dansk Bygd. 1917. Folkepsykologiske Studier.
Nilavs. 1918. Roman.
Jættebroen. 1919. Roman.
Dansk Folkekarakter. 1920. Samlet Udgave med et nyt Afsnit om Lollændere og Falstringer.
Ellefolket. 1920. Roman.
Bagstrævernes Bog. 1921. Roman.
Kong Tjod. 1921. Roman.
Under Grænsens Lov. 1921.
Nationalisme. 1921.
Dansk Bygd. II. 1922. Folkepsykologiske Studier.
Alfarveje og Bedesteder. 1922. Roman.
Skelstene. 1923. Af Danskens Historie I.
Voksebro. 1923. Roman.
Øsagnet. 1923. Af Danskens Historie II.
Kongerejsen. 1924. Af Danskens Historie III.
Flintenstens Ole. 1924. Roman.
Troldkedlen. 1924. Roman.
Helligdommen. 1925. Roman.
Nytaar. 1925. Roman.
Danerloven. 1925. Af Danskens Historie IV.
Bysens Folk. 1926. Noveller.
Vætterne. 1926. Roman.
Kongesagn. 1926. Af Danskens Historie VI,
Guds Mø. 1927. Roman.
Jærnbyrd. 1927. Roman.
Vi flokkes. 1927. Folkepsykologiske Studier.
Herredsbogen. Sjælland. 1927. Af Danskens Historie VII.
Degnen. 1928. Fortælling.
Vandringer i Nationalmuseet. 1928. Af Danskens Historie V.

I September 1928 udkommer hos Gyldendal:

Ved Verdens Ende. 1928. Roman.